

**“Europenizarea” Relațiilor Industriale
și a legislației referitoare la contractele
colective de muncă?**

Proiect de Twinning UE-PHARE

“Promovarea Dialogului Social Autonom ”

România: ianuarie – mai 2005

Christian Welz/Timo Kauppinen

European Foundation

www.eurofound.eu.int

Privire de ansamblu

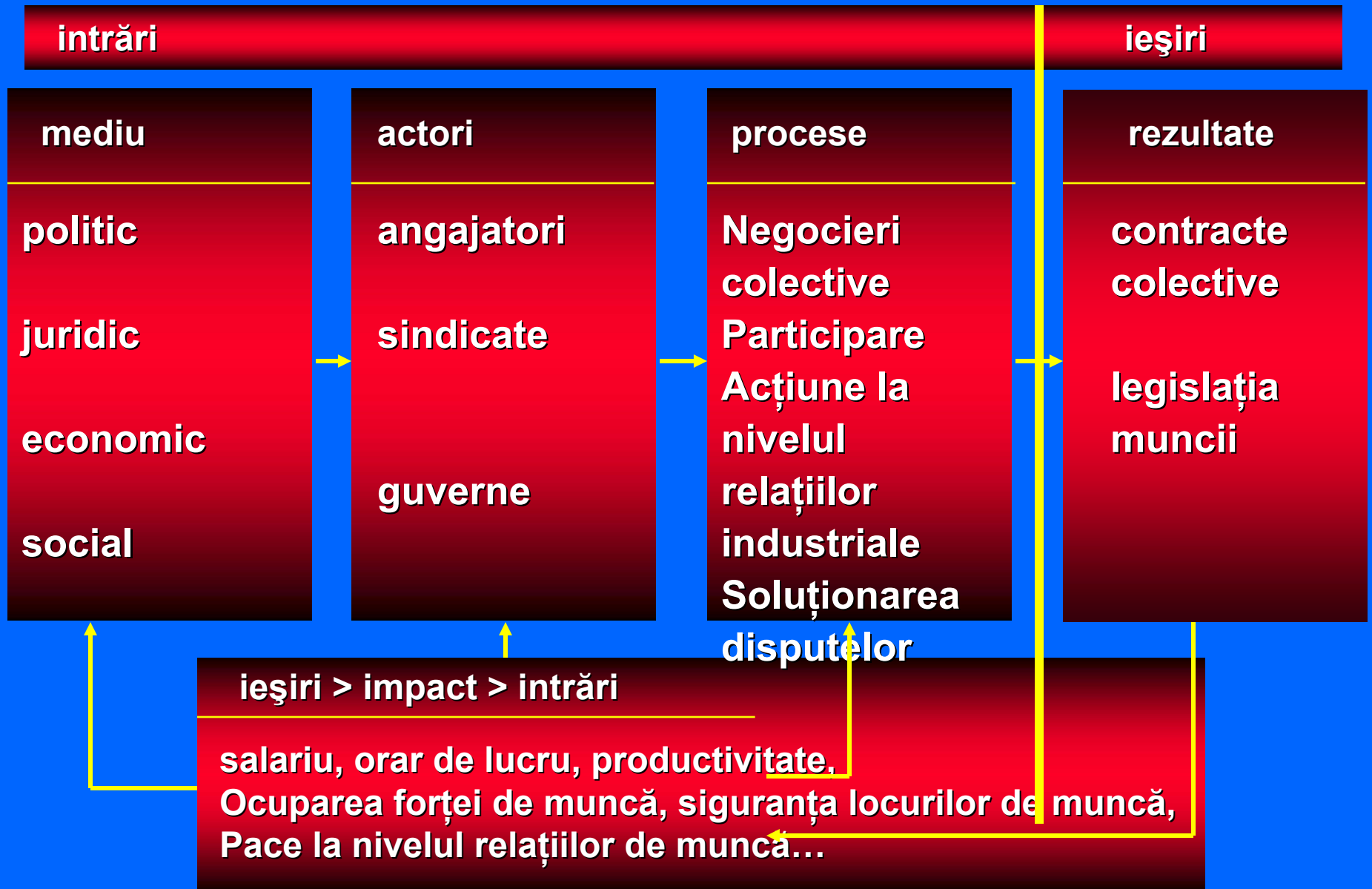
- I. Introducere**
- II. Actori**
- III. Procese**
- IV. Rezultate**
- V. Teme de discuție**

I. Introducere

Relații industriale

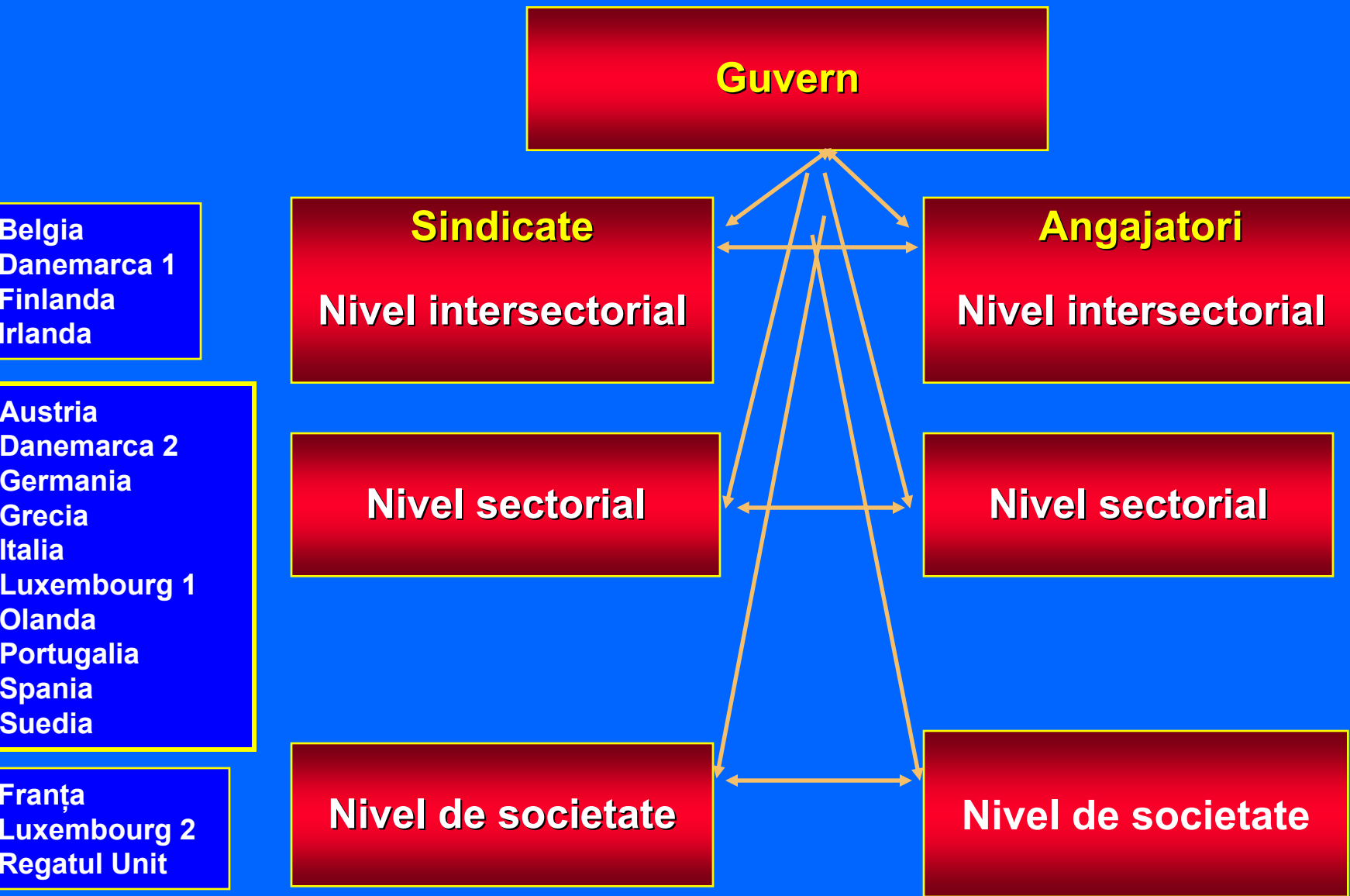
R.Hyman: “studiul proceselor de control asupra relațiilor de muncă”

Sistemul Relațiilor Industriale

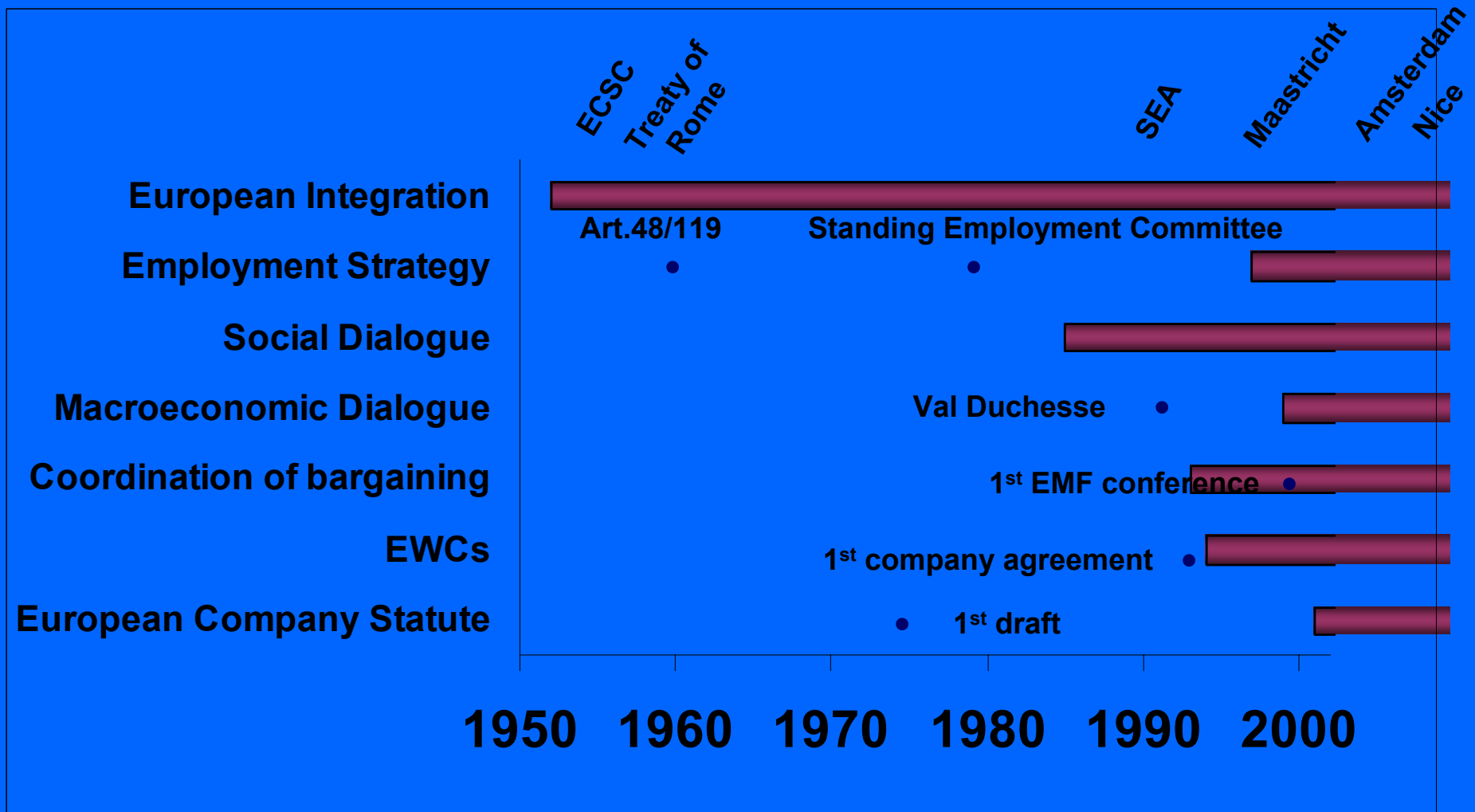

II. Attori

Nivelele negocierilor colective (salarii)

Evoluția Relațiilor Industriale în Europa

Întâlniri la nivel înalt pe probleme de dialog social

- **85: Val Duchesse I + II**
- **87: Palais d'Egmont**
- **89: ibid.**
- **92: ibid.**
- **93: ibid.**
- **94: CEC**
- **95: Florența**
- **96: Dublin Castle**
- **97: Haga**
- **97: Palais d'Egmont II**
- **98: Val Duchesse III**
- **00: CEC**
- **01: Stockholm**
- **02: Laeken**
- **02: Barcelona**

Comisii sectoriale de dialog social (CSDS)

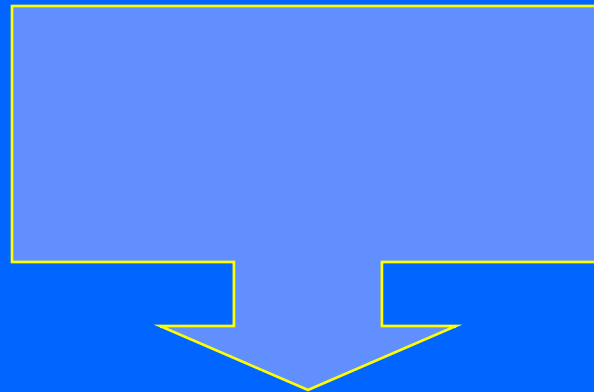
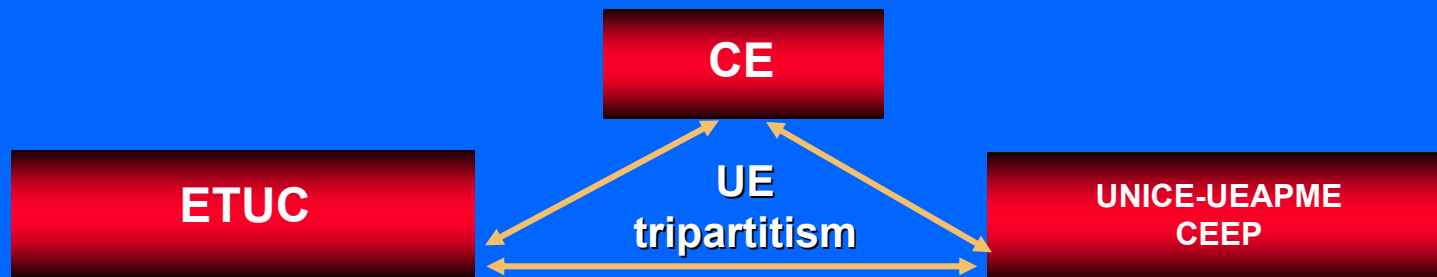
Agricultură	EFFAT / GEOPA–COPA
Transport aerian	ECE; ETF / ACI Europe; AEA; ERA; IACA
Sectorul bancar	UNI–Europa / EACB; ESG; FBE;
Servicii de curățenie	UNI–Europa / EFCI
Comerț	UNI–Europa / EUROCOMMERCE
Construcții	EFBWW/ FIEC
Cultură	EEA / PEARLE
Electricitate	EMCEF; EPSU / EURELECTRIC
Încălțăminte	ETUF–TCL / CEC
Mobilă	EFBWW / UEA
HORECA/ Turism	EFFAT / HOTREC
Căi navigabile interne	ETF / ESO/OEB; UINF
Asigurări	UNI–Europa / ACME; BIPAR; CEA
Minerit	EMCEF / APEP; CECISO
Servicii personale (coafor)	UNI–Europa / CIC Europe
Servicii poștale	UNI–Europa / POSTEUROP
Securitate privată	UNI–Europa / CoESS
Căi ferate	ETF / CER
Transport rutier	ETF / IRU
Pescuit marin	ETF / EUROPECHE/COGECA
Transport maritim	ETF / ECSA
Zahăr	EFFAT / CEFS
Tăbăcire / piele	ETUF–TCL / COTANCE
Telecomunicații	UNI–Europa / ETNO
Muncă temporară	UNI–Europa / CIETT Europe
Textile / îmbrăcăminte	ETUF–TCL / EURATEX
Lemn	EFBWW / CEI–Bois

TOTAL

30

Întâlnirea la nivel înalt pe probleme de dialog social de la Laeken SD (2001): contribuție comună

- **Acțiune concertată tripartită =**
întâlniri între partenerii sociali + autoritățile publice europene
- **Consultarea partenerilor sociali =**
activitățile comisiilor consultative și consultări oficiale prin intermediul Art. 138 și 139 CE
- **Dialog social bipartit =**
activitatea bipartită a partenerilor social sprijinită sau nu de către COM

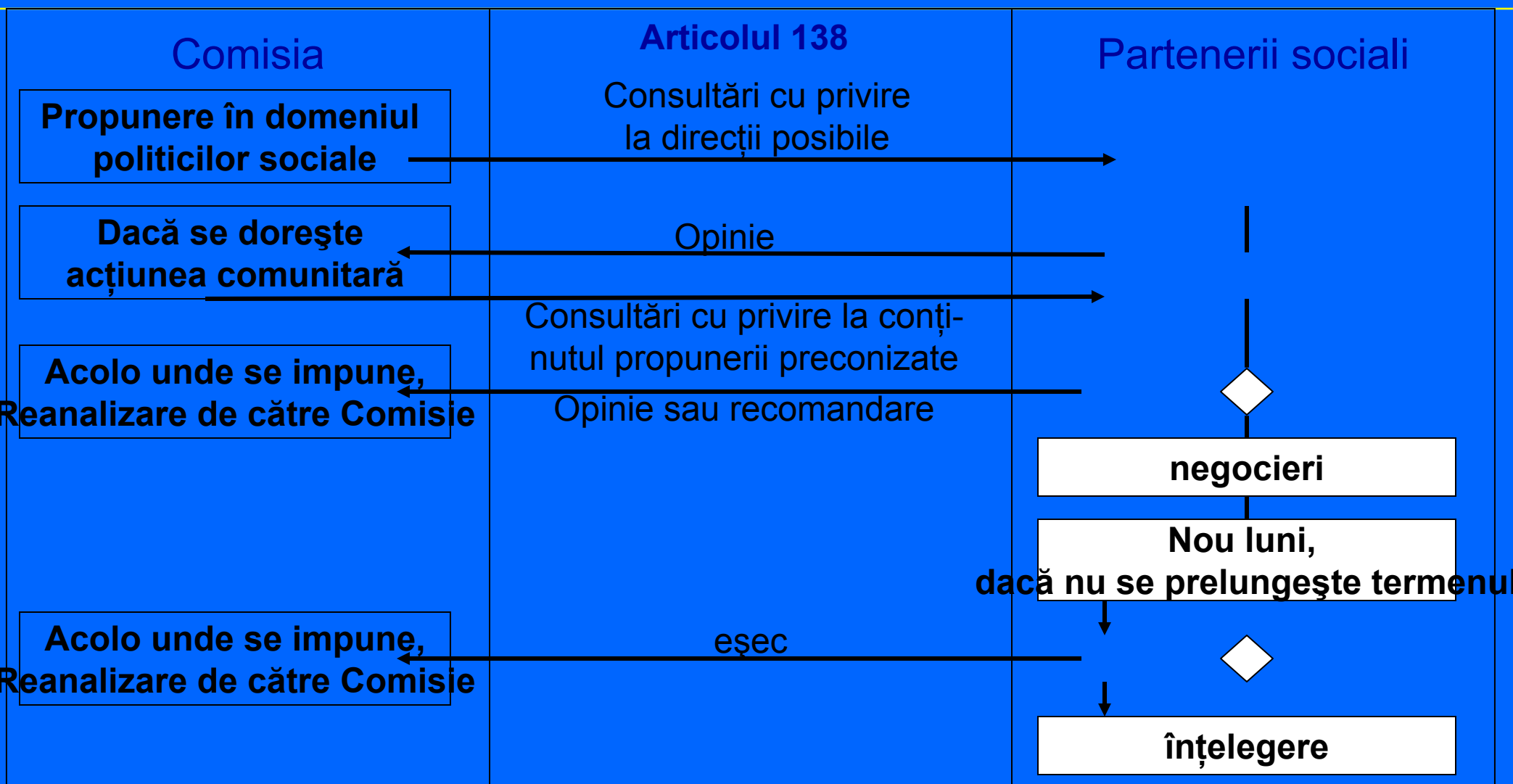

Europeanizarea actorilor

III. Procese:
a) Dialogul social conform articolelor 138, 139 CE

Partenerii sociali în calitate de co-legiuitori la
nivel european

Dialogul social conform articolului 138 CE: procesul

Sursa: Comisia Europeană 2000: 12

Dialogul social conform articolului 139 EC: implementarea

Implementarea înțelegerii

Voluntară:

1. Conform practicilor naționale ale partenerilor sociali
1. “înțelegeri slabe”

Pe cale legislativă:

1. Prezentate Comisiei
2. Comisia face o propunere
3. Decizie a Consiliului
4. = extindere erga omnes
5. Fără implicarea PE
6. “înțelegeri puternice”

Înțelegeri implementate în conformitate cu articolul 139 CE

Înțelegeri implementate prin Decizie a Consiliului

[Implementate prin Decizie a Consiliului, monitorizate de către Comisie]

1. Înțelegere cadru cu privire la concediul de creștere și îngrijire, 1995
2. Înțelegere cadru cu privire la contractele de muncă cu fracțiuni de normă, 1997
3. Înțelegere cadru cu privire la contractele de muncă pe perioadă determinată, 1999
4. Înțelegere la nivel european cu privire la timpul de lucru al marinarilor, 1998
5. Înțelegere la nivel european cu privire la organizarea timpului de lucru a forței de muncă mobile din aviația civilă, 2000
6. Înțelegere la nivel european cu privire la anumite aspecte legate de condițiile de lucru ale forței de muncă mobile care lucrează în cadrul serviciilor de frontieră inter-operabile, 2004

Înțelegeri autonome implementate prin proceduri și practici specifice la nivel de conducere și forță de muncă în Statele Membre

[Implementare și monitorizare de către partenerii sociali]

1. Înțelegere la nivel european cu privire la timpul de lucru în agricultură, 1997
2. Înțelegere cadru cu privire la munca de telecomunicații, 2002
3. Înțelegere cadru cu privire la stresul aferent muncii, 2004
4. Înțelegere cu privire la carnetul de șofer european pentru șoferii care desfășoară activitate transfrontalieră inter-operabilă, 2004

ÎNȚELEGERE	Concediu De creștere și îngrijire (înțelegere 12/1995; Directiva 96/34/CE, 3/6/1996, OJL145, 19/6/96: 4-9)
	Muncă cu fracțiuni de normă- (înțelegere 6/1997; Directiva 97/81/CE, 15/12/97, OJL 014, 20/1/98: 9-14)
	Contracte pe durată determinată (înțelegere 3/1999; Directiva 99/70/CE, 28/6/99, OJL 175, 10/7/99: 43-48)
	Timpul de lucru în Agricultură (înțelegere 6/1997; implementare voluntară)
	Timpul de lucru în transportul maritim (înțelegere 9/1998; Directiva 99/63/EC, 21/6/99, OJL 167: 33-37)
	Timpul de lucru în aviația civilă (înțelegere; directive 2000/79/EC, 27/11/2000, OJL 302, 01/12/2000:37)
	condiții de lucru pentru salariații de la căile ferate care lucrează în servicii transfrontaliere: 2004
	carnetul de șofer European pentru transportul pe cale ferată : 2004(implementare voluntară)
	Înțelegere cu privire la munca în telecomunicații (16.07.2002): implementare voluntară
Înțelegere cu privire la stress (08.10.2004: implementare voluntară	
ESECU DS > LEGISLAȚIE	Consiliile de Întreprindere Europene (Directiva 94/45/CE, 22/9/94, OJL 254, 30/9/94:64)
	Anularea sarcinii de probare (Directiva 97/80/CE, 15/12/97, OJL 014, 20/01/98:6)
	Informare și consultare (2002/141/CE)
EȘECUL DS + LEGISLAȚIE	Negocierile cu privire la Agențiile pentru Muncă Temporară (inițiate în iunie 2000 – eșuate în martie 2001)

III. Procese: b) Metoda deschisă a coordonării

Partenerii sociali și “legislația europeană slabă”

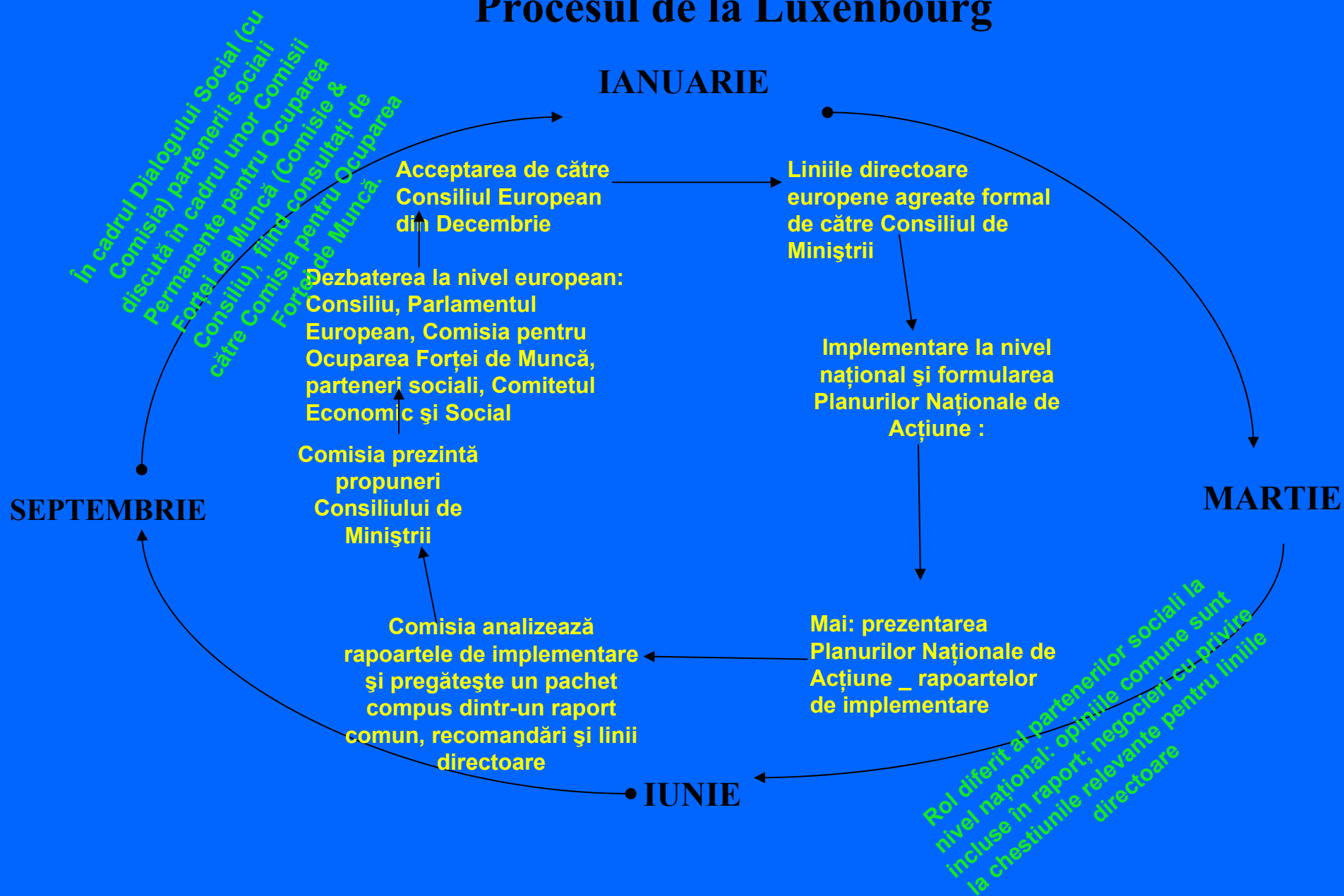
Metoda deschisă a coordonării

- Metoda presupune:
- Stabilirea liniilor directoare UE, împreună cu o agendă pentru atingerea obiectivelor pe termen scurt, mediu și lung.
- Traducerea acestor linii directoare în politici naționale și regionale prin stabilirea de ținte și adoptarea de măsuri ținând cont de diferențele naționale și regionale.
- Stabilirea unor indicatori cantitativi și calitativi și a unor nivele de referință, adaptate în funcție de nevoile diferitelor state membre și sectoare economice. → compararea celor mai bune practici.
- Monitorizare, evaluare și analiză (peer review) periodică organizate sub forma → unui proces reciproc de învățare.

Metoda deschisă a coordonării

- A fost deja aplicată în domeniul :
  - Politicilor de ocupare a forței de muncă, includere socială, pensii
- Urmează să fie extinsă la:
  - Sănătate, pensii de îngrijire pe termen lung,
- Alte domenii politice:
  - cercetare, societate informațională, educație și formare profesională, reformă structurală / economică, politică antreprenorială
- Ca și acțiune ulterioară (follow-up) în urma adoptării unor înțelegeri voluntare / texte de nouă generație :
  - Muncă în telecomunicații, stres / cadru de acțiune pentru perfecționarea continuă
  - Relații industriale în general ???

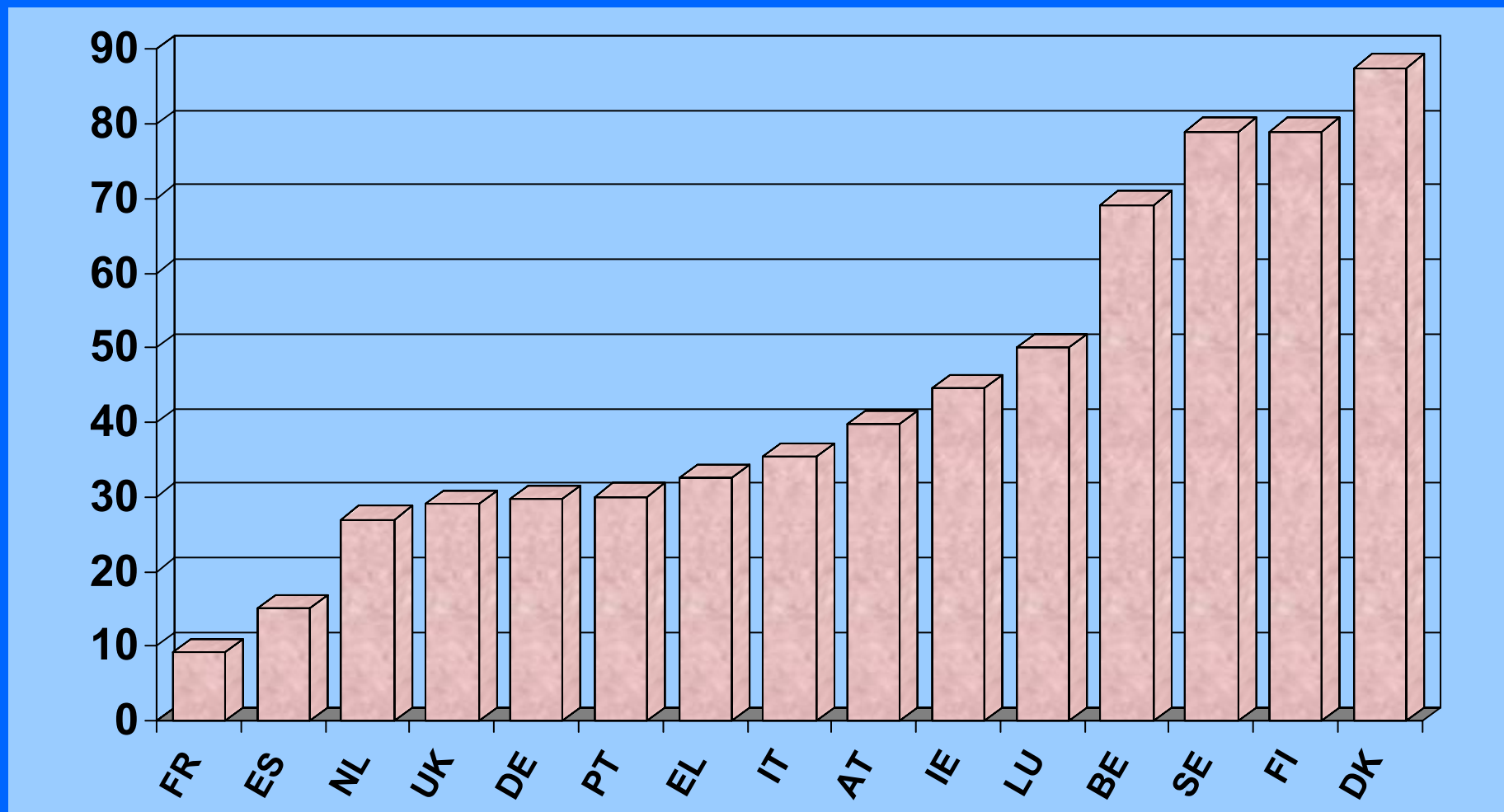
Strategia Europeană de Ocupare a Forței de Muncă – Procesul de la Luxembourg

IV. Rezultate: date și cifre

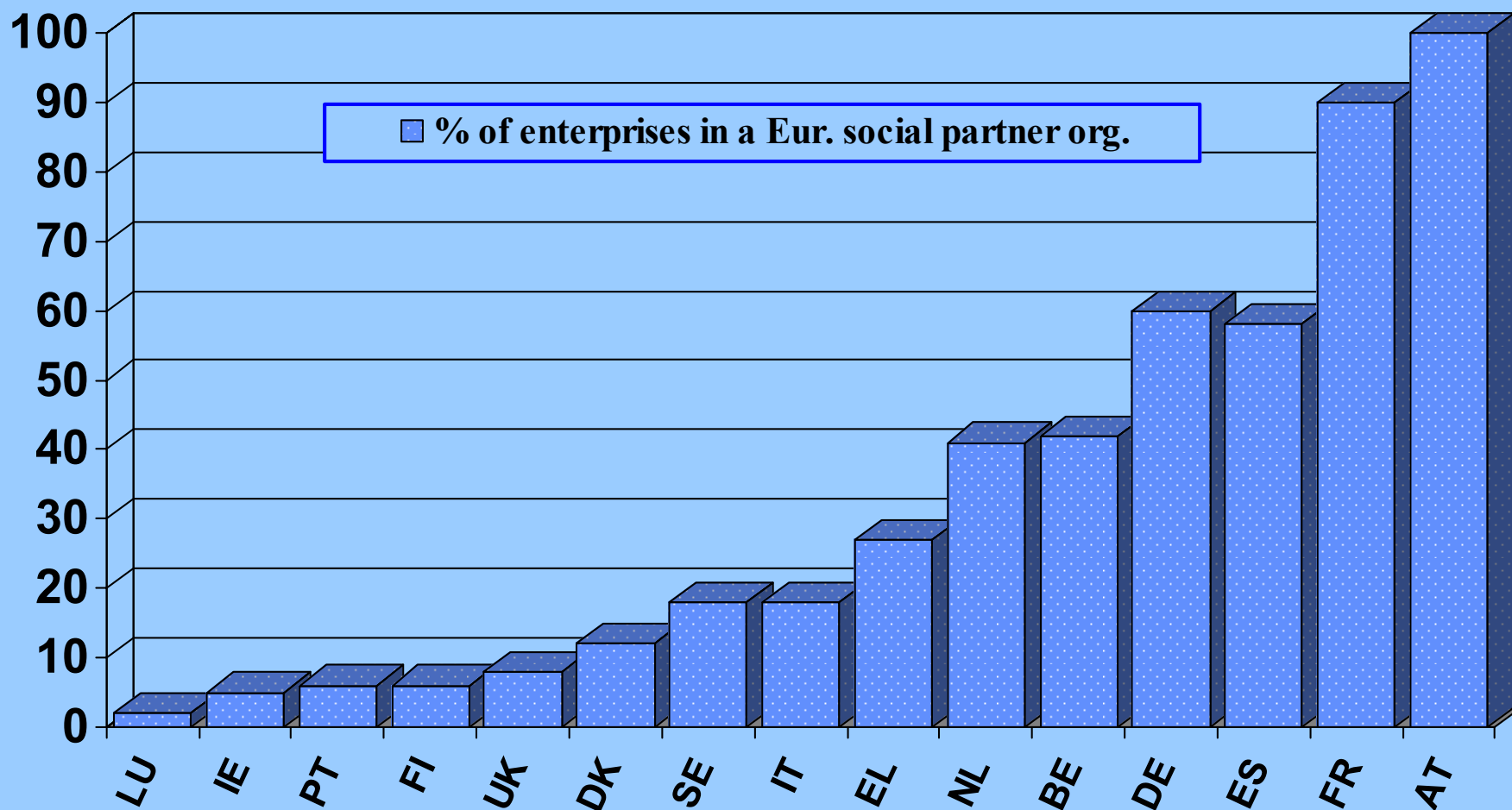
Convergență versus divergență

Densitate sindicală (%) în UE

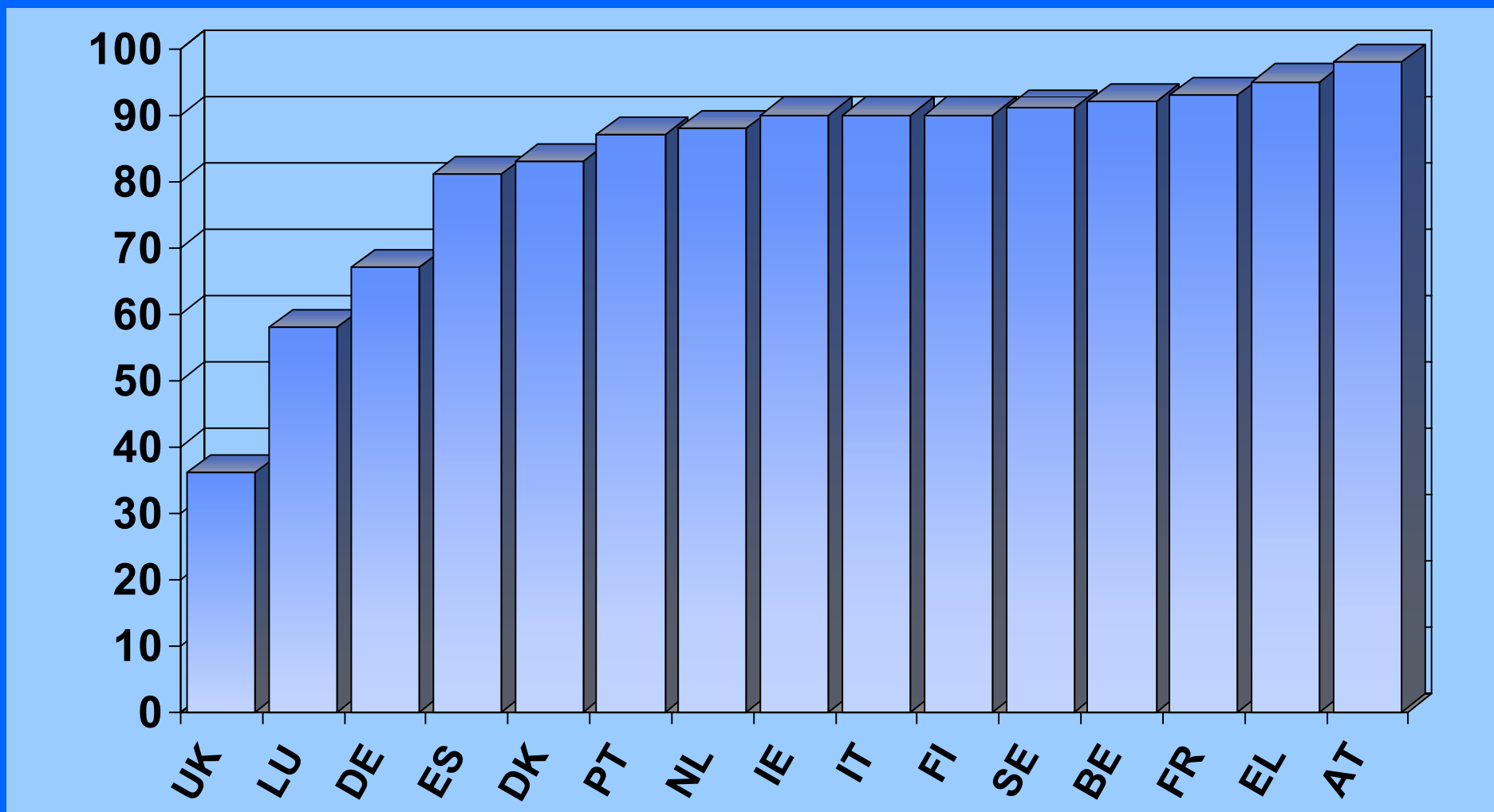
Sursa : EIRO 2002

Procentul Societăților incluse într-o organizație Europeană de Parteneri Sociali

Sursa: Comisia Europeană: Relații industriale în Europa 2000

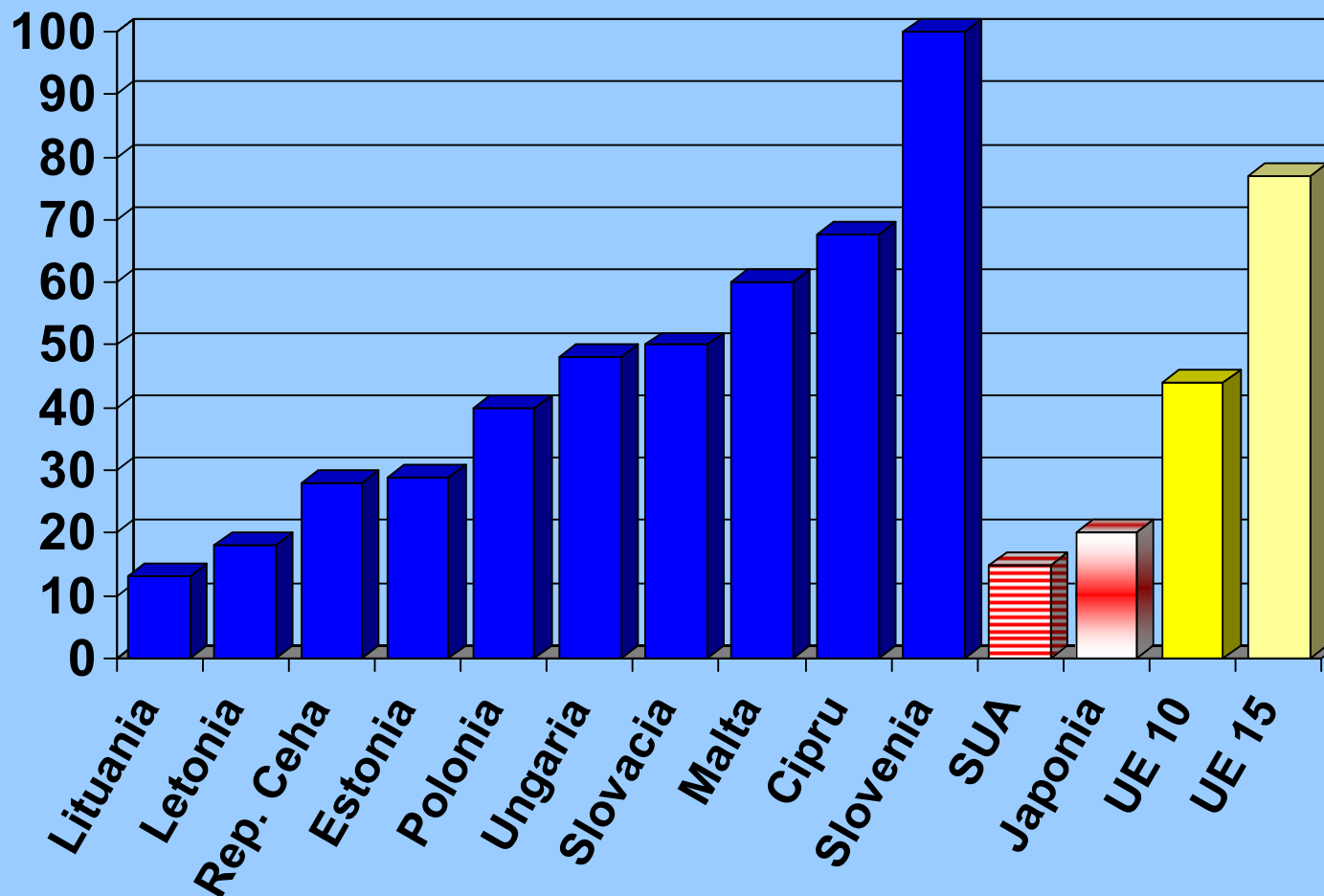
Contracte colective de muncă la nivel de UE în %

Sursa: EIRO 2002

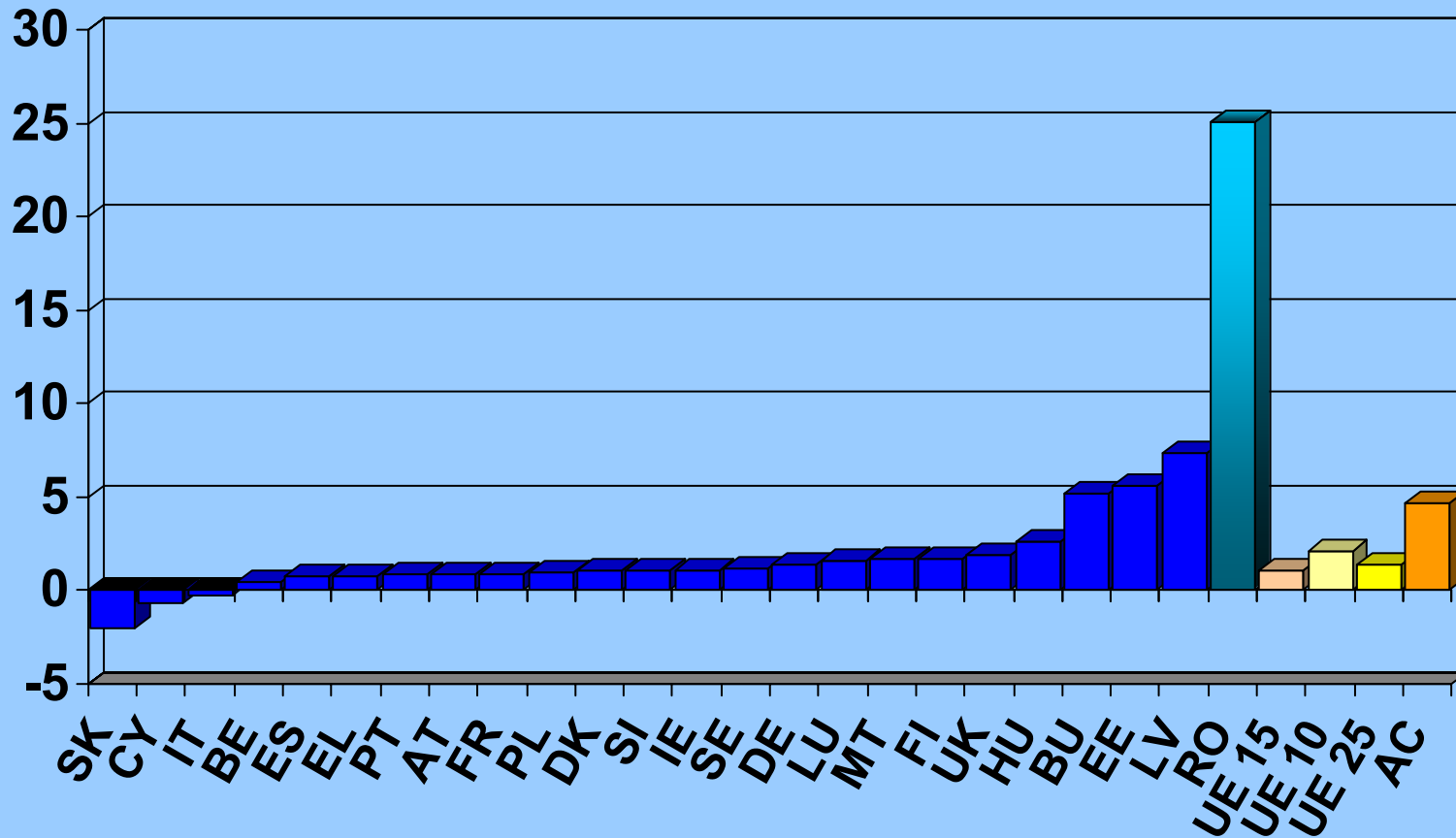

Contracte colective de muncă la nivel de UE 10 în %

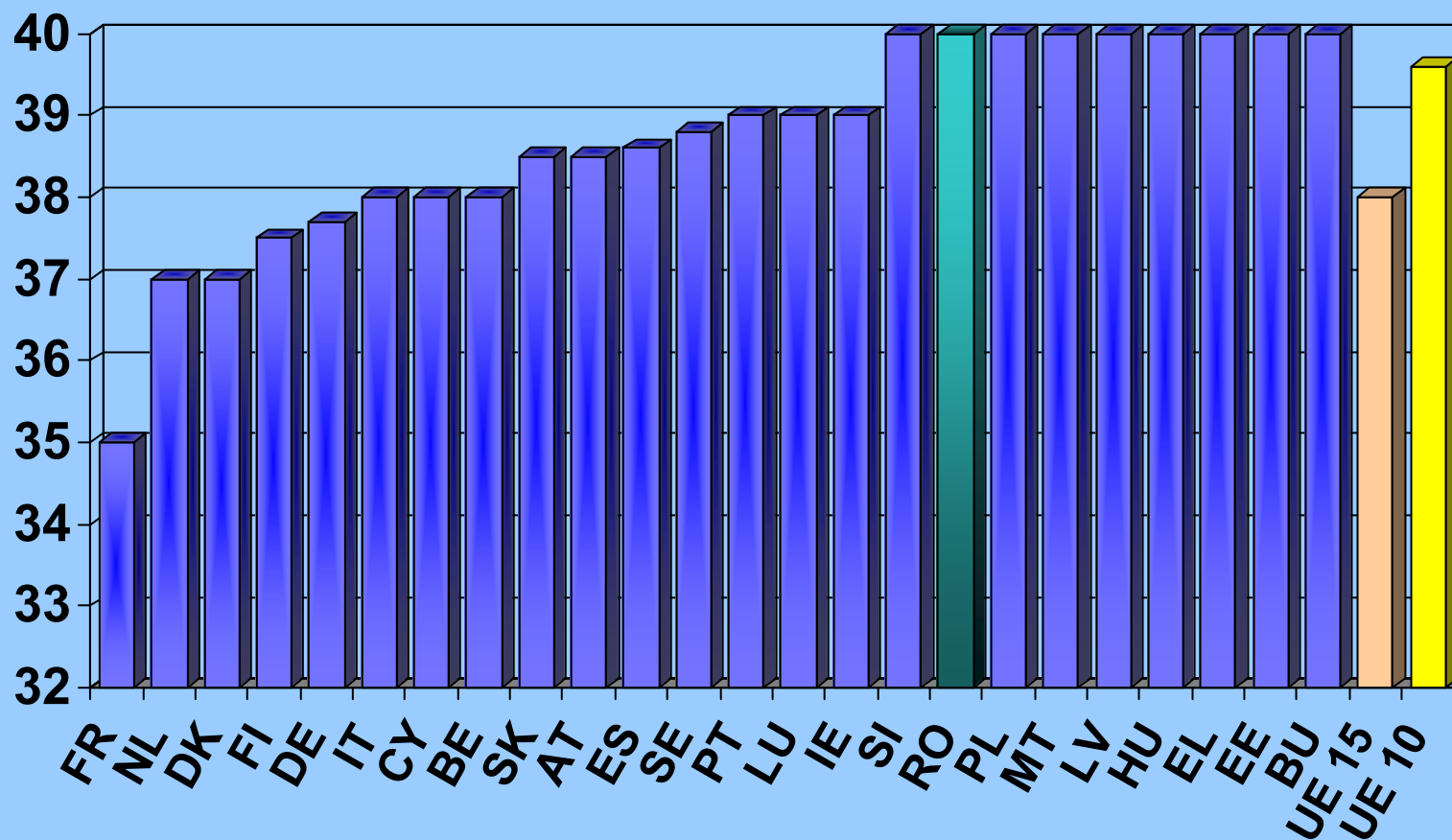
Europenizarea salariilor?

(creșteri salariale medii convenite prin contracte colective – corectate cu inflația în 2003)

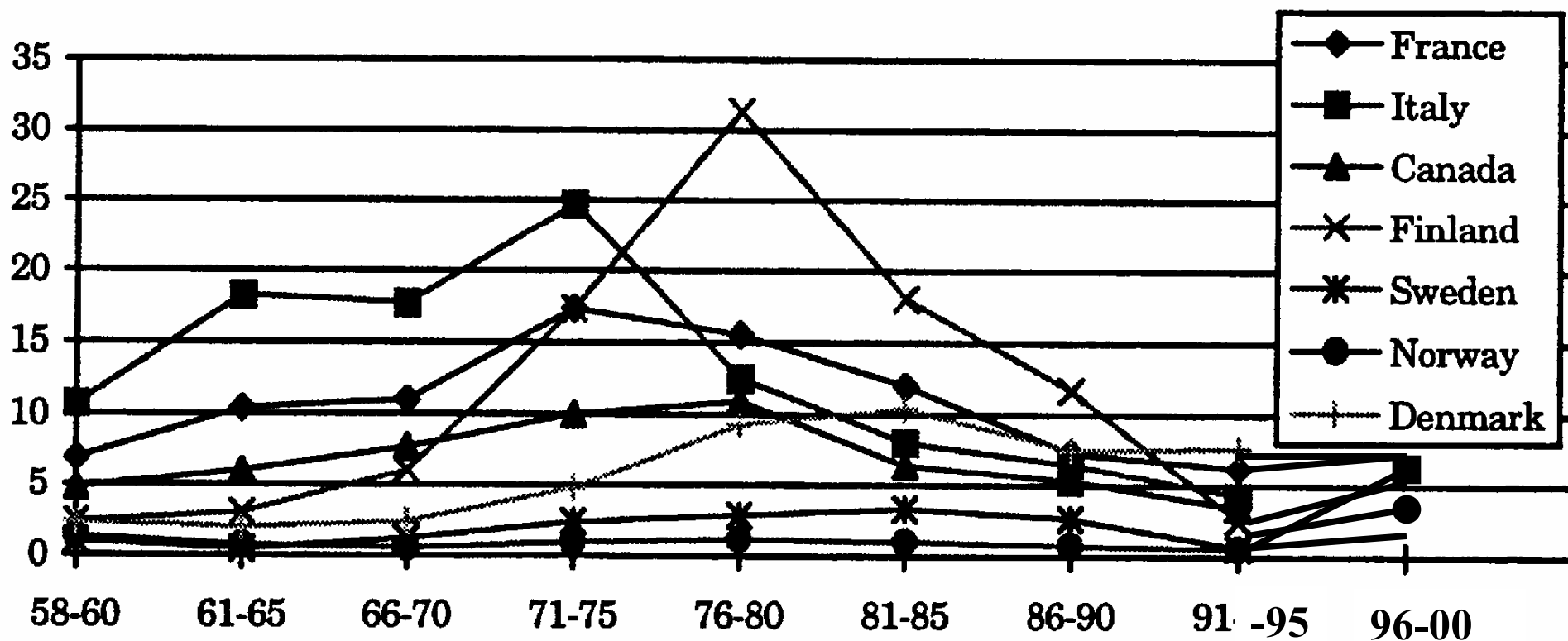

Europeanizarea timpului de lucru?

(timpul de lucru mediu convenit prin contract colectiv în 2003)

Numărul de greve la 100,000 de salariați din anumite țări

V. ...Teme de discuție

**Dialogul Social European :
O formă de guvernare mai bună?**

1. Subsidiaritate ?

a) Dialog social = “subsidiaritate funcțională” pe o axă orizontală : UE – instituții > parteneri sociali

sau:

b) Centralizarea “legislației” prin intermediul contractelor colective Europene?

→ centralizare versus descentralizare

2. Rezentatitivate ?

- Rezentativitatea partenerilor sociali
- Dosarul UEAPME- (T-135/96)
  - CEC trebuie să verifice rezentativitatea partenerilor sociali
  - Council trebuie să efectueze o contraverificare a CEC pentru cele menționate mai sus
  - Lipsa de rezentativitate
    - → CEC și Consiliul trebuie să oprească implementarea

2. Reprezentativitate ?

- **COM (93) 600 final: reprezentativitatea partenerilor sociali**
  - **Trebuie să fie la nivelul întregii industrii sau pe sectoare specifice, organizarea fiind la nivel European**
  - **Trebuie să fie compusă din organizații care la rândul lor sunt parte integrantă din structuri ale partenerilor sociali în Statele Membre**
  - **Trebuie să dispună de structuri adecvate pentru a asigura o participare efectivă în procesul de consultare**

→ UNICE, CEEP, ETUC

2. Reprezentativitate ?

- Cât sunt de reprezentative sindicatele într-o perioadă de densitate sindicală scăzută și număr de membri în scădere?
- Cât de reprezentative sunt organizațiile patronale într-o perioadă în care rata de afiliere este scăzută?
- Sunt partenerii sociali capabili să reprezinte întreaga societate?
  - de ex. “ pe cei marginalizați sociali”

3. Eficiență ?

- Realizări din 1992 încoace:
  - 10 înțelegeri
    - 5 sectoriale versus 5 intersectoriale
    - 6 implementate prin directivă versus 4 înțelegeri voluntare
  - 4 eșecuri:
    - EWC /Consiliul de Întreprindere European)
    - Informare și consultare
    - (sarcina de a dovedi vinovăția)
    - Munca temporară prin Agenții de Plasament
- ➔ În ceea ce privește eficiența, partenerii sociali au probleme similare cu instituțiile UE

4. Legitimitate democratică?

- Creează oare implicarea partenerilor sociali la nivel de UE o nouă formă de “elitism competitiv”(Schumpeter) / Euro-corporatism?
  - Predominanța unei categorii de grupuri de interese?
  - Implicarea societății civile?
    - CEC sprijină implicarea societății civile
    - Cu condiția ca să :
      - dispună de structurile interne necesare
      - Garanteze transparență și reprezentativitate
      - Să fie în măsură să proceseze datele și să conducă dezbateri

4. Legitimitate democratică?

- Parlamentul European nu este implicat în mod oficial
  - Dosarul UEAPME- (T-135/96)
    - Înțelegerile conform art. 138, 139 CE pot fi contestate pe motivul legitimității lor democratice
    - Curtea de prima instanță interpretează procesul negocierilor colective la nivel european pe baza art. 138, 139 CE ca una din formele de democrație reprezentativă
- Rădăcinile se regăsesc în tradiția sindicatelor și a reprezentanților angajatorilor de a fi aleși pe bază funcțională, și anume cea de “reprezentativitate colectivă suficientă”

5. Guvernare mai bună?

- **COM(2004) 557 final → da !!!**
- Dialogul social (DS) este un exemplu de tip pionierat pentru o **mai bună consultare** și aplicarea **subsidiarității**
  - DS este recunoscut ca având o contribuție esențială la o mai bună guvernare ca rezultat al proximității partenerilor sociali față de realitățile locului de muncă;
  - Partenerii sociali sunt diferiți față de alte grupuri de interese datorită capacității lor de a participa la negocierile colective.

Constituția UE:

articolul I-48

“Uniunea Europeană recunoaște și promovează rolul partenerilor social la nivel de Uniune, ținând cont de diversitatea sistemelor naționale; va facilita dialogul între partenerii sociali, respectându-le autonomia.

Întâlnirea Socială Tripartită la vârf pentru Creștere și Ocuparea Forței de Muncă va contribui la dialogul social.”